

Zavod za plućne bolesti i tuberkulozu

Pardon, Rajko

Source / Izvornik: **Anali Kliničke bolnice "Dr. M.Stojanović", 1985, 24, 152 - 156**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:220:857914>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Sestre milosrdnice University
Hospital Center - KBCSM Repository](#)

ANALI KLINIČKE BOLNICE »DR M. STOJANOVIĆ«

Vol. 24, Posebno izdanje, br. 2

KLINIČKA BOLNICA
»DR MLADEN STOJANOVIĆ«
ZAGREB 1845-1985

Zagreb, 1985.

ZAVOD ZA PLUĆNE BOLESTI I TUBERKULOZU

Rajko Pardon

Počeci organizirane borbe protiv tuberkuloze u Hrvatskoj vezani su uz ime književnika, sociologa i liječnika *doktora Milivoja Dežmana*, čijom je neposrednom zaslugom u Zagrebu, 1901. godine, otvorena prva ambulanta za preglede, 22. svibnja 1908. g. i prvo lječilište za tuberkulozu na slavenskom jugu, i to na obronku Zagrebačke gore — *Brestovac*.

Bilo je to u vrijeme pauperizacije Hrvatske, pod banom *Khuenom Hederwaryjem*, kasnije *Pavlom Rauchom*, kad je tuberkuloza predstavljala pravu epidemiju i kad je, smatra se, svaki šesti umrla od tuberkuloze.

Takve su prilike zahtijevale proširenje antituberkulozne službe pa se, kako bi se omogućila izolacija plućnih bolesnika od svih ostalih i provođenje specifičnog liječenja, pristupilo otvaranju posebnih plućnih odjela pri općim bolnicama. Tako je u Zagrebu, već krajem 1919 g. u tadašnjoj *Bolnici milosrdnih sestara* (sadašnjoj *Kliničkoj bolnici »Dr M. Stojanović«*) osnovan prvi odjel za plućnu tuberkulozu.

Plućni odjel ove bolnice, sa svojih 60 postelja, koliko ih je pri svom osnutku imao, može se zapravo smatrati i prvom pulmološkom ustanovom u nas, jer su se pored tuberkuloznih u njemu liječili i oboljeli od drugih plućnih bolesti. Zasluga pripada u prvom redu *prof. dru Luji Thaleru*, a zatim *prof. dru Hugi Botteriu* i naročito *prim. dru Milanu Žepiću*, što je taj odjel, izrastao iz *Odjela za unutarije bolesti*, suvremeno vođen i za ono vrijeme vrlo suvremeno uređen, dugo vremena smatrao vodećom ustanovom za liječenje plućnih bolesti. Drugi takav odjel, sa 47 postelja, osnovan je 1920 g. unutar *Internog odjela* stare *Zakladne bolnice* na Jelačićevu trgu. On je kasnije preseljen u posebnu zgradu u Rockefellerovoj ulici da bi kao prvi naš *Institut za tuberkulozu* (osnovan 1934. g.) povezao dijagnostičko-terapijski bolnički rad s preventivnim i socijalno-medicinskim radom antituberkuloznog dispanzera.

Plućni odjel Bolnice milosrdnih sestara, pod rukovodstvom *prim dra Milana Žepića*, koji je bio šef Odjela od 9. studenog 1934. godine, razvijao se i rastao prema potrebama vremena, zadržavši stalno jednu od ključnih medicinskih pozicija u gradu Zagrebu, a i u Hrvatskoj, po suvremenosti medicinskih stavova, po doktrinarnom pristupu liječenju, kako tuberkuloze tako i ostalih plućnih bolesti. Dolaskom *prim. dra Dujmušića* (2. rujna 1949. godine), tadašnji *Plućni odjel* povećava se i dijeli na dva odjela: odjel pod vodstvom *prim. dra Žepića*, u kojem se pretežno njegovalo »konzervativno« medikamentozno liječenje tuberkuloze a liječene su i ostale plućne bolesti — taj je odjel postepeno prerastao u *Pulmološki odjel* ove bolnice — i drugi odjel, pod vodstvom *prim. dra Dujmušića*, u

Prof. dr Lujo Thaller.

kojem je dominirala tuberkuloza i kirurški pristup njenom liječenju. *Prim. dr Dujmušić* je do savršenstva razvio liječenje pneumotoraksom, uz primjenu operativne torakoskopije (kaustike !) s kojeg područja je izdao jedno od kapitalnih, u svijetu poznatih i priznatih, djela (*Atlas operativne torakoskopije*). Golemim

Prim. dr Milan Žepić.

zalaganjem *prim. dra Žepića*, otvoren je, 1958. godine, novi paviljon za liječenje tuberkuloznih bolesnika grada Zagreba, izgrađen sredstvima građana, a u organizaciji Crvenog križa. Paviljon je predan na upotrebu i upravljanje *Bolnici »Dr M. Stojanović«*, a posebnim ugovorom utvrđeno, da se u taj paviljon . . . »mogu prvenstveno smještavati bolesnici upućeni preko antituberkuloznih dispanzera Crvenog Križa«.

Smrcu prim. dra Dujmušića (24. veljače 1960) dolazi do ujedinjenja dvaju plućnih odjela bolnice, pod rukovodstvom *prim. dra Žepića*. Sada nastaje vrijeme povećanja Odjela, naime, tada je *Plućnom odjelu* bila stavljena na raspolaganje i tzv. XI kuća (nekadašnja urologija), pa Odjel u cijelosti broji više od 220 postelja. Na Odjelu, uz *prim. dra Žepića*, radi sedam liječnika specijalista, školovanih mahom u ovoj bolnici, a uz to stalno po jedan ili dva liječnika na specijalizaciji. Kako je u to vrijeme *Zavod za radiologiju* raspolagao prvom kobaltnom bombom u Zagrebu, povećao se broj bolesnika s karcinomom bronha, čime je tadašnji *Plućni odjel* ove bolnice postao prvi centar u Republici, u kojem su se sistematski liječili bolesnici s karcinomom bronha.

1962. godine počelo je postepeno smanjivanje broja bolesničkih postelja. Najprije je »XI kuća« bila odstupljena za razvoj nuklearne medicine 1963. g, zatim je 1964. godine bila »odstupljena« »stara kuća« u cijelosti *Internoj klinici*, čime je broj postelja *Plućnog odjela* reduciran na 115 i to u »novom paviljonu«. Nakon odlaska *prim. dra Žepića* u mirovinu, rukovođenje odjelom, kasnije *Zavodom za plućne bolesti i tuberkulozu*, preuzima *prim. dr Stanko Krstić*, što je rezultiralo aktivnijim stavom, kako u dijagnostici, tako i u terapiji tuberkuloze i bronhopulmonalne bolesti. U međuvremenu se u nas bitno promijenila epidemiološka situacija tuberkuloze. Incidencija tuberkuloze, koja je 1950. godine (od kada raspoložemo sistematiziranim podacima) bila 344 na 100 000 stanovnika, postepeno se smanjuje (danas je 84 na 100 000 stanovnika) a pada i prevalencija (sa 710 na 100 000 stanovnika na 227 na 100 000 stanovnika), što uz istovremeni porast karcinoma bronha dovodi do postepenog mijenjanja odjelne kazuistike. Broj tuberkuloznih bolesnika (koji je 1950. g. činio više od 95% liječenih) postepno opada, uz istovremeni porast netuberkuloznih, tako da, 1983. g, tuberkulozni čine svega 17,3% bolesnika liječenih u *Zavodu za plućne bolesti i tuberkulozu*.

Promjena kazuistike rezultirala je i promjenom sistema rada, što uključuje razvoj supspecijalističkih područja — bronhologije (od 1973. g) i funkcionalne dijagnostike (od 1972. g).

1. listopada 1972, odlukom organa upravljanja Bolnice, Odjel je morao odstupiti i dio (prizemlje) za tuberkulozne građane grada Zagreba izgrađenog odjela *Internoj klinici* i smanjiti svoj kapacitet na svega 82 postelje, koliko ih ima i danas. Za »uzvrat« trebao je biti adaptiran podrum zgrade *Plućnog odjela* i u njemu smješten suvremeno opremljen laboratorij za ispitivanje plućne funkcije, što, međutim, do danas nije dovršeno.

Po odlasku *prim. dra Krstića* u mirovinu, rukovođenje *Zavodom za plućne bolesti i tuberkulozu* preuzima autor ovog pregleda.

Promjena organizacije zdravstvene službe u Zagrebu uvjetovala je i stanovište organizacijske promjene u radu Zavoda. Stavljene su akcent na brzu, kompletnu

I suvremenu ambulantno-polikliničku obradu bolesnika, koji redovito bivaju obrađeni na dan dolaska.

Znatno se veća pažnja posvećuje funkcionalnoj dijagnostici. Uvode se suvremeniji dijagnostički stavovi i najsuvremenija terapijska koncepcija.

Zavod je danas organiziran u dva odjela (kata) ležećih bolesnika (s četiri odsjeka) te *Ambulantno-polikliničkim odsjekom*, *Bronhoskopskim kabinetom*, *Laboratorijem za ispitivanje plućne funkcije*, *Citološkim laboratorijem* i priručnim *Hematološkim laboratorijem*.

U Zavodu se vrše gotovo svi suvremeni pulmološki dijagnostički zahvati, uključujući biopsiju pluća, transtrahealne, transbronhalne te transtorakalne punkcije, bronhoskopske lavaže bronha, »bronchial brushing« itd. Redovito se primjenjuju izotopske pretrage, kao i kompjutorizirana tomografija.

U Zavodu se, već od njegova osnivanja, obavlja specijalizacija iz (pneumo)-ftizeologije, kao i pulmološka edukacija za potrebe drugih specijalizacija. Od 1980. godine, obavljaju se vježbe iz bronhopulmonalne onkologije za studente *Stomatološkog fakulteta* (u okviru *Katedre za onkologiju*), a od 1981. godine, predstojnik Zavoda sudjeluje u dodiplomskoj turnusnoj nastavi za studente *Medicinskog fakulteta*, u okviru *Katedre interne medicine s pneumoftizeologijom*, i to predavanjima, seminarima i turnusnim vježbama u Zavodu. Isto tako, sudjeluje u poslijediplomskoj nastavi od njena osnivanja (iz pneumoftizeologije).

Zavod sada broji 51 radnika, 9 liječnika (od čega dva primarijusa) 23 medicinske sestre (od čega dvije s višom školom), dva medicinska tehničara laboratorijskog smjera te 14 pomoćnih radnika i 3 administratora.

Predstojnik Zavoda ima doktorat medicinskih znanosti, jedan liječnik ima magisterij. Dvojica izrađuju doktorat znanosti a trojica magisterij. Zavod je u stalnoj i dobroj suradnji s drugim istorodnim ustanovama u gradu, Republici i u zemlji te mnogima u inozemstvu.

Po jedan liječnik Zavoda stalno je član svih odbora naše struke, u gradu ili Republici.

Predstojnik Zavoda je počasni član *Austrijskog društva za plućne bolesti i tuberkulozu*, *Mađarskog društva za plućne bolesti i tuberkulozu te Istočnonjemačkog društva za tuberkulozu i bronhopneumologiju*. Nosilac je ordena *Slovačkog liječničkog društva* i istočnonjemačke medalje »*Robert Koch*«. On je, kao i neki liječnici Zavoda, nosilac brojnih domaćih priznanja.

Liječnici Zavoda su 18 godina vodili *Pneumoftizeološku sekciju Zbora liječnika Hrvatske*, predstojnik je, uz predsjedništvo Sekcije, u četvorogodišnjem mandatu bio generalni sekretar *Udruženja pneumoftizeologa Jugoslavije*. I sada je predstojnik zemlje u *Internacionalnoj uniji protiv tuberkuloze*, kao član njena Savjeta.

Zapažen je i rad medicinskih sestara, koje aktivno sudjeluju u radu *Pneumoftizeološke sekcije Društva medicinskih sestara i tehničara Hrvatske*. Glavna sestra Zavoda, *VMS Đurđa Gec*, bila je i predsjednica navedene organizacije.

Planovi za budućnost su vezani s mogućnošću suvremenijeg opremanja Zavoda. U prvom redu, to je kompletiranje opreme za funkcionalnu dijagnostiku, za-

tim potpuna kompjutorizacija administracije. Izražene su želje za daljnjom afirmacijom suvremenog medicinskog rada, brze i potpune obrade plućnih bolesnika, širenjem stručnoznanstvenog rada, širenjem nastavne djelatnosti te proširenjem kapaciteta (vraćanjem neophodnog prizemlja Zavodu), uz poboljšanje komfora i životnih uvjeta bolesnika, kao i radnih uvjeta liječnika i ostalih radnika Zavoda.